

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Skačiau viską, ką rasdavau

2013-01-03

ŽURNALAS: METAI

TEMA: Apie kūrybą ir save

AUTORIUS: Antanas Šimkus

DATA: 2013-01

Skačiau viską, ką rasdavau

Antanas Šimkus

Marius Burokas (g. 1977) – poetas, vertėjas. Vilniaus universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. 2001 m. dalyvavo tarptautinėje rašymo programoje, kurią organizuoja Ajovos universitetas (JAV). Debiutavo eilėraščių rinkiniu „Ideogramos“ (1999), 2005 m. pasirodė antroji poezijos knyga „Būsenos“; trečioji – „Išmokau nebūti“ (2011). Iš anglų kalbos vertė Charleso Bukowskio, Alleno Ginsbergo, Johno Updike'o, Philipo Rotho ir kitų žymių rašytojų kūrinius. Skaitančioji visuomenė išidėmėjo internete publikuojamas M. Buroko „Užkietėjusio skaitytojo kronikas“, skirtas pasaulio literatūros naujienoms ir įdomybėms apžvelgti.

Poetą, vertėją Marių Buroką kalbina Antanas Šimkus

- Kada ir kokiomis aplinkybėmis pradėjai rašyti?

- Paauglystėje, kokioje devintoje ar dešimtoje klasėje. Pradėjau nuo visokių fantastinių, nuotykių ir siaubo apsakymų. Panašią literatūrą tuo metu skaičiau – Stepheną Kingą, Howardą P. Lovecraftą, Cliffordą Simaką, Arthurą C. Clarke'ą ir kitus. Net bandžiau versti vieną Clarke'o romaną į languotą sąsiuvinį. Simpatijas mokslinei fantastikai ir siaubo literatūrai išsaugojau iki šiol. Skaitau ir domiuosi. Gaila, Lietuvoje šių žanrų pozicijos labai silpnos – beveik nėra gerų autorių.

Originalioji mano kūryba prasidėjo nuo prozos. 1994 m. dalyvavau respublikiniame jaunųjų filologų konkurse Prienuose – su apsakymu „Medus“. Jį rašiau įvairios lietuviškos prozos paveiktas. O daugiausia – Sauliaus Šaltenio, Broniaus Radzevičiaus ir Juozo Apučio. Tuo metu šiuos rašytojus skaičiau labai susidomėjęs.

- Pamenu, vienu Juozo Apučio apsakymu ypatingai žavėjaisi...

- Taip. „Tylėdami važiavo greitai“ – apie katino gaudynes miške. Nuostabus kūrinys. Ir dabar labai patinka. Kas nors galėtų susukti puikų trumpametražį filmą. Apučio proza man apskritai atrodo kinematografiška.

- O eilėraščių kada ėmeisi?

- Jaunųjų filologų konkurse Prienuose sąmonėje turbūt įvyko virsmas: mat vežiausi ir aplanką su savo pirmaisiais eilėraščiais, kuriuos drebančia širdimi parodžiau keletui poetų. Jiems tie tekstai pasirodė verti dėmesio. Nebuvo jokių arkangelų „triūbų“ ar nušvitimo – pasirinkau poeziją, ir tiek.

Turėjau rašomąją mašinėlę „Robotron“, didžiulę ir sunkią (*juokiasi*). Šia technika ir spausdinau pirmuosius tekstus. Žinoma, jų dabar nebeturiu, kažkur nukišau. O gal sąmoningai nuo savęs ir kitų paslėpiau.

Pamenu, vienas eilėraštis tikrai buvo apie sniegenas, parašytas žiemą, tai jau esu kažkur minėjęs. Baigdamas mokyklą jau buvau prikūręs visai nemažai tekstų.

- Ar nebändei kurti vaikystėje?

- Na, ne – vaikystėje visiškai nesidomėjau rašymu. Labiau domėjausi biologija – ypač gyvatėmis, varliagyviais ir panašiais gyviais. Bet kažkaip išdaviau gamtos pasaulį ir perėjau prie kultūros. Nors vaikystėje surinktos gamtos žinios smegenyse išliko: atskiriu maumedį nuo svirbelio.

- Kodėl?

- Kodėl tą gamtos pasaulį palikau? Nežinau. Naiviai maniau, kad kultūra – jaučiau ir kilniau. Kad ten ta pati Darwino apdainuota atranka ir kova už būvį, sužinojau tik gerokai vėliau. O ir skaičiau per daug. Tokio amžiaus visą perskaitytą medžiagą reikia ne tik permąstyti, bet ir kažkur išlieti.

- O ką skaitei?

- Oi, viską skaičiau (*juokiasi*). Viską, ką rasdavau. Kaip kad visiškas girtuoklis geria viską, kas dega. Ir „Horizontų“, ir „Drąsiųjų kelių“ serijas, ir klasiką... Vienu žodžiu, tai, ką paprasta inteligentų šeima sovietmečiu kruopščiai sukaupe savo lentynose: daug klasikinių veikalų, bet ir tonas šlamšto. Įtariu, mano skonis ir estetika yra smarkiai paveikti sovietinių žurnalų: „Nemuno“, „Jaunimo gretų“, „Technika molodioži“, „Znanije – sila“ ir kitų.

- Kas nulėmė tokią pomėgį knygoms - augai skaitančioje šeimoje?

- Mano mama bibliotekininkė, tai ko norėti. Namuose knygų niekada netrūko. Manau, skaitymas man buvo ir savotiškas eskapizmas – taip pabėgdavau nuo mokyklos pažeminimo, bendraamžių, Žemųjų Panerių rajono su dvėselienos dvoką skleidžiančiu mėsos kombinatu. Įprastas vienišo vaiko užsiėmimas.

- Ar pasitaikė įsimintinų knygų, kurios nuo mažų dienų „kabino“ taip, kad net dabar atsimeni?

- Tradicinis rinkinys, su kai kuriais nukrypimais: Geraldo Durrello knygos apie gamtą, labai mėgau enciklopedijas, herpetologijos veikalus. Tokia lektūra mane traukė.

- Jei pereitume prie kito žanro - ar poeziją skaitydavai?

- Taip. Vyresnėse klasėse. Daugiausia Vytautą P. Bložę, Marcelijų Martinaitį, Kornelijų Platelį, Antaną A. Jonyną. Skaičiau ne vien lietuvių poetus, pamenu Senovės Rytų poezijos vertimus... Iš užsienietiškos poezijos skaitydavau praktiškai viską, ką tuo metu rasdavau, net broliškosios Turkmėnijos autorius. Dabar tiek poezijos neskaitau, o tada ji iš ausų varvėdavo.

Prozos skaitydavau ne ką mažiau. Ypač mėgau „Pasaulinės literatūros bibliotekos“ serijos rašytojus - O. Henry'į, Karelą Čapeką, Williamą Faulknerį ir kitus. Na, bet gal nebetęskim, ir taip jau kaip koks maniakas atrodau.

- Ar mokytojai skatino rašyti, dalyvauti literatūriniame gyvenime?

- Vyresnėse klasėse buvo lituanistė, kuri ragino bent jau ką nors veikti nešabloniškai - nerašyti standartinių rašinių, savaip kurti. Tuo labiausiai ir paskatino. Kaip ir noras išsiskirti iš kitų - būkim biedni, bet teisingi. Tvirtus kalbos pagrindus įgijau dar kitoje, ankstesnėje mokykloje pas griežtą seno sukirpimo mokytoją (o, kaip ji mėgo laužyti šratinukus į mūsų galvas, mėtyti kreidą ir plėšyti sagas iš uniforminių švarkų!).

- Ar rodydavai kam nors savo tekstus mokykloje?

- Ne, turbūt niekam. Namie irgi nelabai kas poeziją skaitydavo. Ji buvo tik privaloma lentynų puošmena. Aš vėliau jau daug ką susirankiojau knygynuose. Nuvažiavęs į jaunųjų filologų konkursą, kaip minėjau, parodžiau savo eilėraščius keletui žmonių, paskui tas patikimų pažįstamų ratas plėtėsi, įstojau į universitetą, dar spėjau į keletą Marcelijaus Martinaičio „Literatų kalvės“ užsiėmimų patekti, iki tam sambūriui nunykstant. Taip pat egzistavo Filologijos rudenys, kuriuose teko dalyvauti.

- Dar ir pjeses kūrei apie Liepsnojančias Žirafas...

-...Kosto Ostrausko ir Konstantino Gałczyńskio stiliumi, kuriuos tuo metu labai mėgau. Taip pat mini pjeses iš Antano Miškinio ir Jono Aisčio gyvenimo, jas rašiau jau universitete. Tos pjesės buvo savotiškas perkūnsargis nuo mums į galvas kemšamos lietuvių literatūros rimtumo. Norint tai suvirškinti, prireikdavo drastiškų priemonių. Tokių kaip minėtosios pjesės.

- Paskui tie opusai pavirto anoniminiu interneto folkloru... Negaila autorystės?

- Negi laikysiu pasidėjęs stalčiuje - tegu vaikšto (*šypsosi*). Visi tie humoristiniai tekstai - gerai, kai juos skaito. Ir parašyta lengvai - negaila.

- O kaip literatūra vaikams - turi dvi dukras, pasakas tenka sekti?

- Namuose - dvi lentynos vaikiškų knygų (nemenka dalis dar mano paties ar žmonos iš vaikystės išsaugotų). Skaitau jas. O pats istorijas pasakoju nebent ekspromptu. Kurti

vaikams negalvoju. Kol kas tikrai nepavyktų. Rašyti vaikams – dar sunkiau nei prozą ir poeziją kartu sudėjus. Ir atsakomybė didesnė: juk galbūt kaip tik tavo knyga gali vaiką atbaidyti arba sudominti skaitymu.

- Kada pabandei versti rimčiau, be minėtojo Arthuro Clarke'o romano į „languotą sąsiuvinį“?

- Na, rimtai versti iš anglų kalbos ne taip seniai pradėjau. Turbūt pirmas toks užsakymas atėjo iš Liudviko Jakimavičiaus – 2002-aisiais jo paprašytas verčiau amerikiečių poeto Craigo Czurry eilėraščius. Jie išleisti gražia knyga – „angliavaizdis“ (leidykla „vario burnos“).

- Praktiškai turbūt iš vertimų ir bandai pragyventi?

- Taip. Žinoma, pasitaiko visokių papildomų honorarų – skaitymai, recenzijos, rašinėjimai. Bet esminiai pinigų srautai – iš vertimų. Žiūrėsime, kaip seksis. Kol kas dar tik antri metai gyvenu kaip laisvai samdomas darbuotojas. Man patinka – jau pakankamai atsėdėjau įvairiose įstaigose, kontorose ir redakcijose.

Manau, esu pradedantis vertėjas. Iki normalaus vertėjo man trūksta mažiausiai penkerių metų darbo stažo. Reikia dar ir lietuvių kalbos žinias tobulinti. Daug ką prisiminiau, išmokau, bet klaidų ir amato spragų dar nemažai.

- Ar yra vertėjų, iš kurių mokaisi?

- Žinoma. Violeta Tauragienė, Rasa Drazdauskienė, Nijolė Regina Chijenienė, Povilas Gasiulis... Galima ilgai vardyti, tai tik pirmi į galvą atėję vardai. Man iki jų meistriškumo dar bristi ir bristi...

- Ar bandei skaičiuoti, kiek knygų esi išvertęs?

- Dešimt gal bus. Ir dauguma – kontroversiškų autorių: slengas, nešvankybės, stilistiniai eksperimentai. Tuoju pagarsėsiu kaip nešvankių autorių vertėjas.

Beje, vis ketinu stoti į Vertėjų sąjungą, bet... vis nukeliu kitiems metams.

- Ką maloniausia versti?

- Iš pastarųjų knygų – Philipo Rotho „Portnojaus skundą“. Su pasimėgavimu verčiau – pagrindinio veikėjo kailis man labai tiko.

- Ką dabar verti?

- Naują Michaelio Ondaatje romaną darbiniu pavadinimu „Katės stalas“. Dar reikės su jūreivystę išmanančiais pasikonsultuoti dėl termino. „Katės stalu“ vadinamas galinis stalas valgomajame, skirtas nereikšmingoms personoms. „Galiorka“, taip sakant...

- Literatūra – pakankamai plati sritis. Išbandei daug ką. Ar gali sakyti, kad užsiimi ta veikla, kuri Tau labiausiai patinka?

- Taip. Jau porą metų darau tai, ką daugmaž sugebu ir noriu. Kartais, aišku, visokių

papildomų darbelių gaunu - iš reklamos agentūrų ar vertimo biurų - senų laikų pažįstami pasiūlo... Tikiuosi, tokia padėtis išsilaikys ilgam.

- Valdemaras Kukulas yra sakęs, kad jam lengviau bendrauti su jaunesniais ar vyresniais už save, o su bendraamžiais - nelabai. O kaip Tau sekasi bendrauti su amžininkais?

- Atrodo, sekasi, gerai sutariam, visi ir laikomės kartu, o mūsų amžiaus amplitudė - nuo maždaug penketu metų jaunesnių ir tiek pat metų vyresnių. galime vadintis bendraamžiais. Pažiūros irgi daugmaž sutampa.

- Kiek suprantu, Tau visos techninės naujovės priimtinos. O ar įsivaizduoji save be kompiuterio?

- Kažkiek laiko pratepčiau... (*juokiasi*). Nors ranka rašyti dar moku - nepamiršau. Eilėraščių juodraščiai tik taip ir užrašomi... Esu visokių raštelių ir sąrašų mėgėjas... Ant mano stalo kaugė užrašų knygučių... Mėgstu visokius sąrašus sudarinėti - filmų, muzikos, dar ko nors... Žinoma, galima viską rašyti ir į telefoną, kaip mano žmona daro. Rašo į jį net eilėraščius (*juokiasi*).

- O kokios Tavo kūrybinio proceso sudedamosios dalys, etapai?

- Užrašau pirmą variantą, perrašau kelis kartus, palieku susigulėti, paskui suvedu į kompiuterį ir vėl leidžiu susigulėti, tada - dar taisau. Daugmaž taip: trigubos filtracijos su išlaikymu. O paskui pasižiūriu - pataisinėju, atidedu - vėl pasižiūriu, pataisinėju, kol visai palieku... Paskui jau mąstau, dėti kur nors ar nedėti? O kas kaip ir iš kur atsiranda - kiekvienas turi savą receptą, kas iš to, jei bandysiu čia jį negrabiai nupasakoti.

- Žmogų, galintį gyventi be kompiuterio, gali įsivaizduoti?

- Žinoma. Bet ne save... Sudėtinga be kompiuterio būtų - ten visko tiek sudėta... O ir virtualioje erdvėje tenka daugiau padirbėti - tame pačiame „Facebook'e“... Kadangi tingiu savo tinklaraštį kurti, tenka rašyti ten. Sugalvojau tokį kalendorių, kuriame visokias literatūrines datas paminiu... nes man tokio trūko... Jei man trūko, gal dar kažkam irgi trūksta... Reikia pačiam padaryti.

- Beje, ką Tu nuolat skaitai internete? ką pasiūlytum mielam skaitytojui iš lietuviškų internetinių deimantų?

- Jei kalbame apie literatūrinius puslapius, nuolat skaitau Sandros Bernotaitės tinklaraštį „grafomanija.com“ - ypač geros jos verstos ištraukos apie kūrybinį rašymą, apie rašytojo virtuvę ir meistriskumą, knygų recenzijos. Nuolat skaitau ir Virginijaus Gasiliūno tinklaraštį „virginijusg.blogspot.com“ - puikios nuotrupos apie lietuvių kultūrą ir literatūrą, įdomiai parašytos. Norintiems sužinoti apie užsienio literatūrą vertėtų apsilankyti pas Fantastiškas knygų žiurkes - „knyguziurkes.wordpress.com“. Yra ir daugiau, bet tuos prisimenu pirmiausia.

- Esi vilnietis. Ar galėtum save vadinti poetu, susijusiu su šiuo miestu?

- Iki knygos „Išmokau nebūti“ nebuvo tuo tikras, tačiau dabar manau, kad taip. Įaugo į kraują ir smegenis, mąstymo ir navigacijos sistemas. Niekur jau nuo Vilniaus nepabėgsiu, kad ir kur būčiau. Vis galvoju išplėtoti Vilniaus namų ir butų interjerų ciklą, kurį buvau pradėjęs antroje savo knygoje...

- Kokios vietos Vilniuje mėgstamiausios?

- Konkrečiai net sunku pasirinkti: priklauso nuo metų laiko, nuotaikos, daugelio dalykų. Dažniausiai klaidžioju po senamiestį. Na, traukia ir visokie užkaboriai – tarkim, Naujininkai, kuriuose dabar gyvenu. Ten daug tokių netikėtų gražių dalykų esama.

- Mėgstamiausių temų tęsiant – pastarųjų metų lietuvių literatūra stebino kuo nors?

- Labai džiaugsmingai perskaičiau Alvydo Šlepiko romaną „Mano vardas Marytė“. Tikiuosi stiprios Agnės Žagrakalytės knygos, kuri turėtų 2013-aisiais pasirodyti. Vis dėlto geros šiuolaikinės prozos nėra daug – Jaroslavą Melniką ir Herkų Kunčių visad perskaitau bent jau iš profesinio susidomėjimo. Kaip muselė į išrūgas įkritau į Andriaus Jakučiūno „Lalagė“ – bet daug įdomių minčių sau iš ten ištraukiau. Taip pat perskaičiau naują Gintaro Grajausko knygą – „Istorijos apie narsųjį riterį Tenksalotą ir drakoną misterį Kaindlį“. Labai patiko. Savo eilės laukia naujas Lauryno Katkaus romanas – įdomu, kaip jam pavyko. Įdomu, ką ir kaip toliau rašo Jurga Tumasonytė.

- O iš lietuvių poezijos – išliko kas nors?

- Įsiminiau pirmąją Nerijaus Cibulsko eilėraščių knygą „Nutrinami“ ir Artūro Valionio rinkinį „Apytiksliai trys“. Pastaroji – unikali. Tokios poezijos Lietuvoj trūko. Na, žinoma, Gintaras Bleizgys, Antanas A. Jonynas, Rimvydas Stankevičius. Lūkesčių horizonte – Tomo Butkaus – Slombo perleidžiama papildyta eilių knyga „Ežerožemė“...

- Tavo antroji ir trečioji knygos pavadintos giminingai – „Būsenos“ ir „Išmokau nebūti“. Tas žodis „būti“ galėtų būti raktas?

- Gal tai tiesiog fantazijos stoka (šypsosi).

- Pavadinimai provokuoja svarstyti, ar tik nesi filosofinio braižo poetas... Beje, dažnai susimąstai apie gyvenimo prasmę?

- Kaip čia tau pasakius. Gyvenime ir taip visko labai daug.